

شناسایی عوامل موثر بر ارزش‌های شوارتز و بررسی وضعیت موجود در بین شهروندان تهرانی

فرحناز پیروز¹

محمد رضا جوادی یگانه²

شهلا کاظمی پور³

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر بررسی وضعیت شهروندان تهران از نظر ساختار مدور ارزش‌های شوارتز و آرایه مدل بهبود آن بود.

روش: روش پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر نوع داده آمیخته بود. در بخش کیفی جامعه آماری خبرگان و مدیران ارشد معاونت اجتماعی شهرداری تهران، شورای عالی انقلاب فرهنگی و معاونت اجتماعی ناجا و سایر دستگاه‌های دست‌اندرکار در حوزه مسائل اجتماعی کشور بودند، که نمونه‌گیری هدفمند و تا مرحله اشباع صورت گرفت و در نهایت تعداد 30 نفر از خبرگان در این تحقیق همکاری کردند و داده‌های تحقیق اشباع شد. جامعه آماری در بخش کمی، شامل کلیه شهروندان 20 تا 50 سال شهر تهران بودند. برای تعیین حجم نمونه بخش کمی از فرمول کوکران استفاده شد. در این راستا 385 نفر از نفر به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. نمونه‌گیری در بخش کمی، به صورت تصادفی ساده و احتمالی بوده در این پژوهش به‌منظور گردآوری داده‌ها از روش کتابخانه‌ای، مصاحبه نیمه ساختاریافته (بخش کیفی) و پرسشنامه محقق ساخته (بخش کمی) استفاده شد. به‌منظور بررسی روایی پرسشنامه از روایی صوری، محتوا و سازه استفاده شد و به‌منظور محاسبه پایایی آن نیز از ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج بیانگر روا و پایا بودن پرسشنامه محقق ساخته بود. بر اساس نتایج حاصل از بخش کیفی عوامل موثر بر ارزش‌های شوارتز عبارتند از: عوامل سیاسی، عوامل آموزشی، عوامل اقتصادی و عوامل اجتماعی. **نتیجه‌گیری:** بر اساس یافته‌ها نتایج نشان داد که عوامل سیاسی، عوامل آموزشی، عوامل اقتصادی و عوامل اجتماعی بر ارزش‌های شوارتز تاثیر معنادار و مثبت دارند.

کلمات کلیدی: ارزش‌های شوارتز، خیرخواهی، تضاد ارزش‌ها.

¹ دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

² استاد گروه جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

³ استاد گروه جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه

ارزش‌ها به عنوان معیاری اجتماعی و هنجارگذار به مثابه یکی از عناصر ساختاری فرهنگ می‌باشند که با توجه به ارتباط آنها با رفتارها و نگرش‌های افراد پایه‌بیش و کنش‌انسانها را شکل می‌دهند. در واقع این امر ناشی از فرایند درونی شدن ارزش‌ها طی مکانیسم اجتماعی شدن از طریق آژانس‌های جامعه‌پذیری می‌باشد، که به نوبه خود موجب پیدایش «نسل ارزشی» در جامعه می‌گردد (بلیسکی و هرمان¹، 2016). به عبارتی شکل‌گیری این امر موجب پی‌بردن به میزان پیوستگی یا شکاف ارزشی در بین نسل‌های گوناگون می‌شود تا بتوان چالش‌ها و بحران‌ها را عیان ساخت و نیز اهمیت ساختار و فرایندهای ارزشی جامعه را همراه با تحولات و آسیب‌های صورت‌گرفته، مشخص نمود (چلپی، 1394).

ارزش‌ها از وجود نیازهای شخصی به وجود می‌آید بنابراین برخی از دانشمندان مانند مازلو معتقدند که مفهوم ارزش هم‌وزن مفهوم نیاز است. نیازها و ارزش‌ها در ابتدا جنبه زیستی و فردی داشته و هم‌زمان با رشد فرد به ارزش‌های اجتماعی تغییر می‌یابد (پیز و دخوآناس²، 2015).

لذا «نیاز» پایه و اساس ارزش‌های فردی و اجتماعی را تشکیل می‌دهد. به دنبال نیاز توجه و گرایش شکل می‌گیرد. افراد جامعه اموری را «ارزشمند» می‌دانند که به نحوی با نیاز آن‌ها در ارتباط بوده و بتواند پاسخگوی نیاز آن‌ها باشد (بورگ³ و همکاران، 2019). اگر افراد جامعه رفتاری را هماهنگ و همخوان با نیاز خود تشخیص داده و به عنوان یک «ارزش و هنجار اجتماعی» به آن عمل نمودند، انتظاری که خواهند داشت این است که آن عمل و رفتار بتواند نیاز آنها را برآورده کند، در صورتی که انتظارشان برآورده شود و احساس کنند که واقعاً رفتار مورد نظر با یکی از نیازهای اساسی آن‌ها در ارتباط است، بیشتر به آن ارزش و هنجار اجتماعی بها داده و عمل می‌کنند یعنی تغییر کیفی در نظام ارزشی جامعه ایجاد شده و رفتار و عمل «ارزشمند»، «ارزشمندتر» می‌شود (نور بالا و همکاران، 1394). اما اگر به علی رفتار مورد نظر نتواند نیاز و انتظارات افراد جامعه را برآورده کند، اهمیت چندانی به آن ارزش نمی‌دهند و رفتار دیگری را به عنوان هنجار اجتماعی برمی‌گزینند و در این صورت تغییر ماهوی در نظام ارزشی جامعه ایجاد می‌گردد. بنابراین ارزش‌ها شکل‌دهنده رفتار و کردار و غایت‌فعالیت‌های افراد جامعه می‌باشد (شیخی، 1397)،

از سویی جوامع مختلف دارای ارزش‌های مختلفی هستند و وجه تمایز جوامع از یکدیگر همین ارزش‌ها، نگرش‌ها و ... مردم جوامع است. ارزش‌های کشورمان نیز آمیخته‌ای از ارزش‌های سنتی ایرانی، ارزش‌های اسلامی

¹ Bilsky & Hermann

² Paez & Dejuanas

³ Borg

و ... است. از سویی دیگر تغییر و تحول لازمه زندگی است و به همان ترتیب که انسان ها با گذشت زمان تغییر می کنند، روابط اجتماعی هم تحت تأثیر شرایط گوناگون، به طور دائم دستخوش تغییر و تحول می شود. اختلاف آنها در شتاب و سرعت تغییر است (صدرا، 1396).

ایزنشات¹ (1997) معتقد است که در تمام جوامع انسانی تمایل به تغییر ذاتی است، زیرا این جوامع با مسائلی مواجه هستند که هیچ راه حل دائمی برای آن ها وجود ندارد. کشور ما نیز از این قاعده مستثنی نیست. افراد از نظر جنبه های گوناگون مانند: افکار، معتقدات، مسائل وراثتی، رفتار، عوامل اکتسابی با یکدیگر متفاوتند (پارک، فلدمن و برگ²، 2015). این تفاوت ها تأثیر بسیار زیادی بر افراد می گذارند و باعث می گردد که رفتار آنها تا حد بسیار زیادی غیرقابل پیش بینی گردد. همچنین هر فرد مسیر خاصی را در زندگی خویش طی می کند که با مسیری که دیگران پیش می روند متفاوت است و رخدادهایی که در زندگی هر فرد پیش می آید با رخدادهای زندگی دیگران متفاوت می باشد. این رخدادهای می تواند اثرات بسیاری بر فکر و روح افراد گذاشته و رفتار آنها را از دیگران متمایز سازد (رش³، 2017). چالش های مابین ارزش های سنتی و مدرن، نیز ورود فناوری و فرهنگ نهفته در بطن آن به علاوه تحولات عمیق و گسترده سیاسی و اقتصادی و پیدایی طبقه متوسط شهری، افزایش بی سابقه مصرف کالاهای جدید، ورود امکانات جدید ارتباطی نظیر اینترنت و شبکه های ماهواره ای به زندگی شهروندان موجب تغییرات ارزشی شدید در جامعه ما شده اند (کریمی، 1396).

شوارتز⁴ یکی از مشهورترین نظریه پردازان در زمینه ارزش ها در سال 1990 است به زعم شوارتز ارزشها به عنوان مفاهیم مطلوب، اعمال انتخابی افراد و ارزیابی رویدادها و قضاوتها را نیز تحت تأثیر قرار می دهند. بر اساس نظریه انطباق اجتماعی، ارزشها یک نوع شناخت اجتماعی هستند که کارکردشان تسهیل انطباق فرد با محیط است. ارزشها انتخاب رفتار را نیز تحت تأثیر قرار می دهند (هلکما⁵، 2015). بخشی از انتخاب رفتار در شرایط خاص توسط باورهای پیشین و ارزشها تعیین می شوند. همچنین شوارتز معتقد است ما ارزشها را به صورت معیار به کار می بریم نه در قالب کیفیتی ذاتی در خود اشیاء اینکه چگونه تجربیات مشترک افراد به دلیل موقعیت مشترک در ساختار اجتماعی (سن، جنس، اشتغال و ...) بر اولویت های ارزشی آنان تأثیر می گذارد و اینکه چگونه اولویت های ارزشی بر ایدئولوژیها و رفتارهای سیاسی و مذهبی و ... تأثیر می گذارد (انجلیم، 2017، ص. 28)، و سرانجام اینکه تفاوت در اولویت های ارزشی تا چه حد مربوط به تفاوت بین فرهنگها

¹ Eisenstadt

² Parks, Feldman, & Bardi

³ Rash

⁴ Schwartz

⁵ Helkma

و ملل مختلف در زمینه سیاست‌های آموزش و حقوقی و غیره است. همچنین شوارتز به محتوا، جامعیت برابری معنایی و ساختار ارزشها پرداخته است از موارد مهم دیگری که در نظریه شوارتز (1992) وجود دارد مشخص کردن روابط پویایی بین گونه‌هاست روابط پویایی تعارضی و توافقی بین گونه‌های ارزشی به شکل مدور که فرض می‌شود نظام‌های ارزشی را تشکیل می‌دهند، ارائه شده است (بورنو و ادواردو¹ ، 2015).

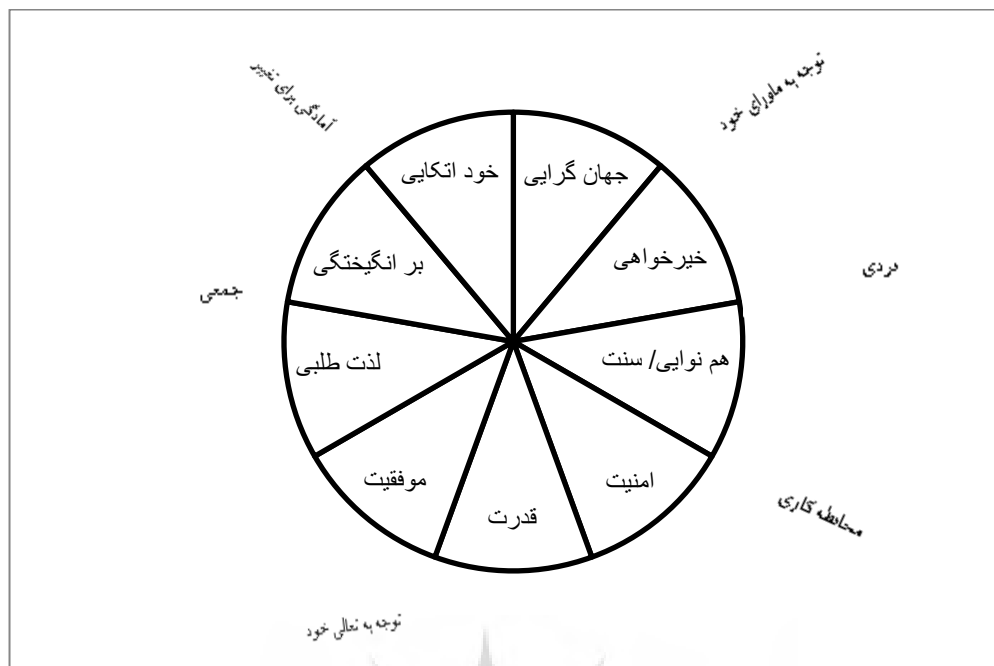
فرض منطقی این است که گونه‌ها دارای استلزامات رفتاری مشابهی هستند و متقابلاً از یکدیگر حمایت می‌کنند و در ساختار مدور به صورت گونه‌های همجوار ظاهر می‌شوند گونه‌های که دارای هدف‌های انگیزشی متعارض هستند دارای کمترین همبستگی مثبت و حتی همبستگی منفی هستند این گونه دارای استلزامات رفتاری متعارض هستند و در ساختار مدور در جهت مخالف هم قرار دارند. تضادهای بین گونه‌های ارزشی رقیب، با این حال، ساختار دو بعدی عمود برهمی را به وجود می‌آورند که مرکب از گونه‌های ارزشی مرتبه بالاتر بود و گونه‌های معیار را ترکیب می‌کنند (بورگ² و همکاران، 2018).

نخستین بعد، آمادگی برای تغییر در برابر محافظه‌کاری، ارزش‌هایی را که بر فکر و عمل مستقل خویش و طرفداری از تغییر تأکید می‌کنند گونه‌های خوداتکایی و برانگیختگی، را در تضاد با ارزش‌هایی قرار می‌دهد که بر خود محدود کنندگی تبعیت‌جویانه، حراست از رسوم سنتی و حفظ ثبات تأکید می‌کنند (فرامرزی ، 1387). امنیت، هم‌نوایی و سنت، بعد دوم، یعنی توجه به تعالی خود در برابر توجه به ماوراء خود، ارزش‌هایی را که بر پذیرش دیگران به منزله افراد برابر با خود و علاقه‌مندی به رفاه آنها تأکید دارند (التنیت³ ، 2014). جهان‌گرایی و خیرخواهی در تضاد با ارزش‌هایی قرار می‌دهند که بر پیگیری موفقیت شخصی خویش و سلطه بر دیگران تأکید می‌ورزند. قدرت و موفقیت، گونه ارزشی لذت‌جویی نیز شامل عناصری از آمادگی برای تغییر و توجه به تعالی خود است (دلخموش، 1392). افزون بر این، پیگیری ارزش‌هایی که منافع فردی را تأمین می‌کنند، خوداتکایی، برانگیختگی، لذت‌طلبی، قدرت و موفقیت، در تقابل با ارزش‌هایی است که منافع جمعی را تأمین می‌کنند. خیرخواهی، هم‌نوایی و سنت، جهان‌گرایی و امنیت نیز دربردارنده منافع فردی و جمعی هر دو می‌باشند (در شکل ساختار مدور گونه‌های ارزشی، ارزش‌های مرتبط و متقابل را به شکل گرافیکی نشان می‌دهد، در این ساختار ارزش‌هایی که نزدیک هم هستند، روی هم رفته همبستگی بالایی دارند، به موازات افزایش فاصله بین ارزش‌ها، این همبستگی کاهش یافته و کمتر می‌شود (سمائی، 1394).

¹ Brono & Eduardo

² Borg

³ Altint

شکل 1. الگوی نظری شوارتز: الگوی روابط بین گونه‌های انگیزشی ارزش‌ها (به نقل از ساگیو و شوارتز، 2000)

مطالعات انجام شده در خصوص ارزش و نگرش‌های افراد نشان از اهمیت ارزش‌ها در تصمیمات و رابطه آن با فرهنگ ملی و بین‌المللی دارد. لطف آبادی (1395) در بررسی وضعیت نگرش مسائل جوانان ایران معتقد است که شمار وسیعی از جوانان ایران (از جمله نوجوانان دانش‌آموز دبیرستانی پیش‌دانشگاهی) تحت تأثیر ارزش‌های نظام اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و جهانی‌سازی، از ارزش‌های فرهنگ ملی فاصله گرفته‌اند. یافته‌های کیتا و سیتا رزیک¹ (2018) نشان می‌دهد که نگرش‌های والدین می‌تواند در ایجاد یک نظام ارزشی در نوجوانان مؤثر باشد. هر قدر بین ارزش‌های والدین و نوجوانان همسانی بیشتری باشد نوجوانان کمتر به بحران ارزشی مبتلا می‌شوند. رش (2017) نیز به تفاوت و تعارض‌های بین ارزش‌های جهانی شدن با ارزش‌های فرهنگ بومی اشاره دارد مطابق این پژوهش‌ها نظام ارزشی در کشورهای پیشرفته صنعتی غربی مثلاً به جای آن که بر ارزش‌های دینی و کلاسیک مبتنی باشد بر جایگزین‌هایی که عناوینی چون تجدید تعریف خانواده برابری کامل جنسیتی، حذف ایدئولوژی از زندگی اجتماعی، جهت‌گیری غربی در دموکراسی و حقوق بشر، لذت‌جویی شخصی دارند، مبتنی است. لایتز و ماتیوز² (2014) نیز معتقد است که ارزش‌های فردی از قبیل امنیت، موفقیت و لذت‌طلبی تا زمانی که تأثیرات ارزش‌های فردی سنت، هم‌نوایی، جهان‌گرایی، خوداتکایی و برانگیختگی ظاهر نشده‌اند، رویکرد کسب موفقیت را تحت تأثیر قرار می‌دهند.

¹ -Kita & Sitarzyk

² -Lietz & Matthews

از سویی با توجه به عوامل بیرونی اثرگذار بر خانواده و افزایش جمعیت جوان و نیازهای آنان، جامعه ایرانی با تفاوت نسلی روبرو شده است و جوانان به‌عنوان یک گروه اجتماعی از لحاظ نحوه گذران اوقات فراغت، دوستیابی، علایق و نیازها و ارزش‌ها با پیران متفاوت‌اند (حقانی، 1395).

در ایران ما شاهد دو نسل متفاوت هستیم که یکی از آنها با توجه به تجربه تاریخی متفاوت، از جمله انقلاب و جنگ، با توجه به شرایط تاریخی و اجتماعی خاص این دوره، با ارزش‌های مذهبی و دینی پیوند دارند و نسل جدید با توجه به شرایط زیستی متفاوت از نسل قبل، که در آن تبلیغات رسانه‌ای نیز تأکید بر ارزش‌های مادی و لذت‌جویانه داشته که در نتیجه آن میل به ارزش‌های مادی، فردگرایانه، سودجویانه و منفعت‌طلبانه برای نسل جدید افزایش یافته است. لذا با توجه به تضاد ارزش‌ها در جامعه ایرانی بررسی نظام ارزشی از دیدگاه مدلی که به‌خوبی بتواند تضادها را در کنار یکدیگر قرار دهد می‌تواند راهکارهای مناسبی جهت بهبود ارزش‌ها در جامعه ارائه دهد. در این پژوهش برای بررسی ارزش‌های اجتماعی از مدل ارزش‌های شوارتز استفاده گردیده است. بنا براین هدف این تحقیق پاسخ به این سوال است که، وضعیت شهروندان تهران از نظر ساختار مدور ارزش‌های شوارتز چگونه است؟

روش

تحقیق حاضر از نظر هدف از نوع تحقیقات کاربردی بود و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها (طرح تحقیق) از نوع تحقیقات ترکیبی اکتشافی بود. جامعه مورد بررسی در دو مرحله کمی و کیفی مشخص گردید. در بخش کیفی جامعه آماری خبرگان و مدیران ارشد معاونت اجتماعی شهرداری تهران، شورای عالی انقلاب فرهنگی و معاونت اجتماعی ناجا و سایر دستگاه‌های دست‌اندرکار در حوزه مسائل اجتماعی کشور بودند، که نمونه‌گیری هدفمند و تا مرحله اشباع صورت گرفت و در نهایت تعداد 30 نفر از خبرگان در این تحقیق همکاری کردند و داده‌های تحقیق اشباع شد. جامعه آماری در بخش کمی، شامل کلیه شهروندان 20 تا 50 سال شهر تهران بودند. برای تعیین حجم نمونه بخش کمی از فرمول کوکران استفاده شد. در این راستا 385 نفر از نفر به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. نمونه‌گیری در بخش کمی، به صورت تصادفی ساده و احتمالی بوده. ابزار تحقیق در بخش کیفی پرسش‌نامه‌ی محقق ساخته ارزش‌های شوارتز بود. پرسش‌نامه‌ی مذکور محقق ساخته بوده و به دلیل اصلاحات نهایی دارای 80 سوال در چهار بعد (عوامل سیاسی، عوامل اقتصادی، اجتماعی و آموزشی) بود که در طیف 5 گزینه‌ای لیکرت (کاملاً مخالفم، مخالفم، بی‌نظرم، موافقم و کاملاً موافقم) طراحی و تنظیم شده که به ترتیب از 1 تا 5 نمره‌گذاری می‌شود.

روایی و پایایی ابزار: برای حصول اطمینان از روایی بخش کیفی پژوهش و به‌منظور اطمینان خاطر از دقت بودن یافته‌ها از دیدگاه پژوهشگر، از نظرات ارزشمند اساتید و متخصصان در این حوزه خبره

و مطلع بودند، استفاده شد. همچنین به‌طور هم‌زمان از مشارکت کنندگان در تحلیل و تفسیر داده‌ها کمک گرفته شد.

به‌منظور تعیین روایی پرسشنامه از روایی ظاهری¹، محتوایی² و سازه³ استفاده شد. در روایی ظاهری پرسشنامه‌ها قبل از توزیع توسط پژوهش‌گر، چند نفر از اعضای نمونه و برخی خبرگان دانشگاهی مورد بررسی قرار گرفت. در روایی محتوایی در قالب یک روش دلفی و با کمک فرم‌های CVI و CVR و به کمک ده نفر از خبرگان محتوای پرسشنامه از نظر سؤال‌های اضافی و یا اصلاح سؤال‌ها مورد بررسی قرار گرفت. فرم CVI نشان داد که همه سؤال‌های چابکی سازمانی و عوامل اثرگذار بر آن از نقطه‌نظر ساده بودن، واضح بودن و مربوط بودن از وضعیت مناسبی برخوردارند (میزان این ضریب برای هر یک از سؤال‌ها بالاتر از 0.79 بود)؛ همچنین با توجه به اینکه مقدار CVR برای همه سؤال‌ها بالای 0.62 به دست آمد هیچ سؤال‌ی نیاز به حذف شدن نداشت. در مورد روایی سازه نیز از دو نوع روایی همگرا و واگرا با کمک نرم‌افزار Smart-Pls 2 استفاده شد. در بررسی روایی همگرا یافته‌ها نشان داد ضرایب معناداری تمام بارهای عاملی بزرگتر از 2.58 بود (آماره تی) یعنی تمامی بارهای عاملی با اطمینان 99 درصد معنادار بود؛ مقادیر تمام بارهای عاملی نیز بالای 0.5 بود (رابطه متغیر آشکار و پنهان)؛ میانگین واریانس استخراج شده 4 (AVE) همه مؤلفه‌ها بالای 0.5 بود و همین‌طور پایایی ترکیبی همه مؤلفه‌ها بزرگتر از میانگین واریانس استخراج شده آن بود؛ لذا می‌توان گفت که روایی همگرای سازه‌های مدل تأیید می‌شوند. در بررسی روایی واگرا نیز از آزمون فورنل و لارکر (این آزمون روایی واگرا (تشخیصی) را در سطح متغیرهای پنهان با استفاده از ماژولی که در نرم‌افزار Smart-Pls 2 تعریف شده می‌سنجد) و آزمون بار عرضی⁵ (این آزمون روایی واگرا را در سطح متغیرهای مشاهده‌پذیر توسط ماژولی که در نرم‌افزار Smart-Pls 2 تعریف شده می‌سنجد) استفاده شد. در آزمون فورنل و لارکر یافته‌ها نشان داد، جذر میانگین واریانس استخراج شده هر متغیر پنهان بیشتر از حداکثر همبستگی آن متغیر با دیگر متغیرهای پنهان مدل بود؛ همچنین نتایج آزمون بار عرضی نشان داد، بارهای عاملی هرکدام از متغیرهای پژوهش بیشتر از بارهای عاملی مشاهده‌پذیره‌ای دیگر مدل‌های اندازه‌گیری موجود در مدل بود و از طرف دیگر بار عاملی هر متغیر مشاهده‌پذیر بر روی متغیر پنهان متناظرش حداقل 0.1 بیشتر از بارهای عاملی همان متغیر مشاهده‌پذیر بر متغیرهای پنهان دیگر بود؛ بنابراین نتایج این دو آزمون بیانگر روایی واگرا بود. پایایی: در این پژوهش پایایی از طریق ضریب آلفای

¹ -Faced Validity

² -Content Validity

³ - Construct Validity

⁴ -Average Variance Extracted

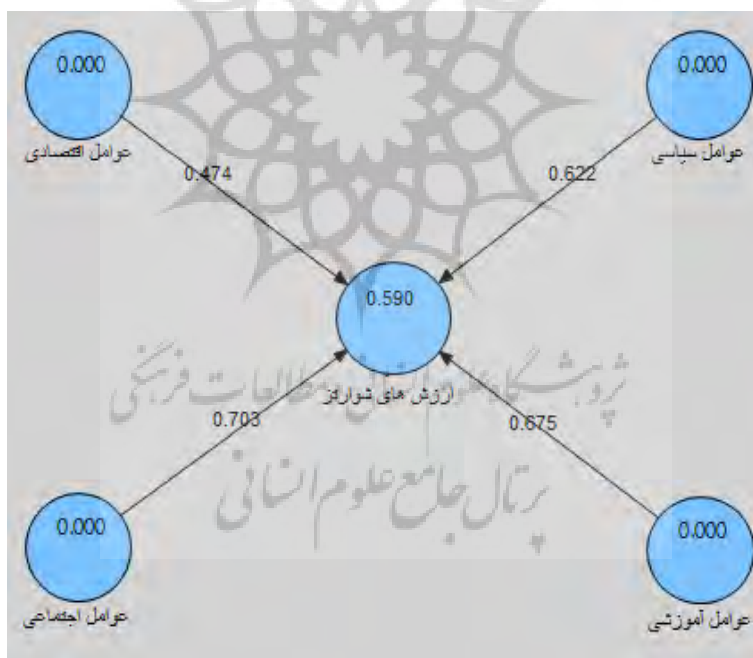
⁵ -Cross Loadings

کرونباخ و پایایی ترکیبی¹ محاسبه می‌شود. مقادیر این دو ضریب برای همه متغیرهای پژوهش بالای 0/7 به دست آمد که نشان‌دهنده پایا بودن ابزار اندازه‌گیری بود. در بخش کمی جهت تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه محقق ساخته از نرم افزار spss استفاده شد.

یافته‌ها

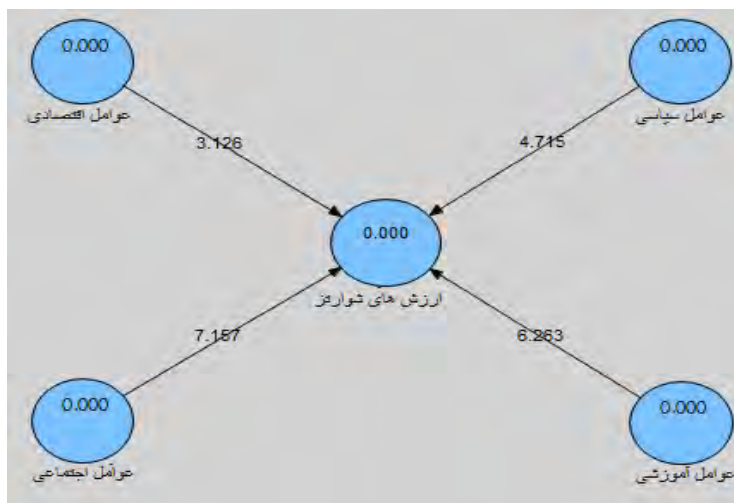
در ادامه به بررسی هر یک از سوال‌های پژوهش می‌پردازیم:

1- عوامل مؤثر بر ارزشهای شوارتز کدامند؟ در پی شناسایی عوامل مؤثر بر ارزشهای شوارتز، به بررسی تاثیر متغیرهای آشکار و پنهان شناسایی شده بر یکدیگر پرداخته می‌شود، یعنی آزمون مدل مفهومی پژوهش با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی که با نرم افزار Smart PLS مورد بررسی قرار می‌گیرد. به منظور تأیید معنادار بودن رابطه بین متغیرها مطابق با نمودار تمامی مسیرها از ضرایب بارهای عاملی بالاتر از 0/4 برخوردارند (نمودار 1)، که نشان‌دهنده مناسب بودن معیار است. معناداری ضرایب تخمین زده شده نیز مورد بررسی و تایید قرار گرفت (نمودار 2).

نمودار 1- مدل عوامل اثرگذار در حالت تخمین ضرایب استاندارد

¹Composite Reliability (CR)

نمودار 2- مدل عوامل اثرگذار در حالت معناداری ضرایب در دو شکل بالا کلیه بارهای عاملی در سطح اطمینان 99 درصد معنادار هستند و در خارج از بازه 2.58 و -2.58 قرار دارند بنابراین در سطح اطمینان 99 درصد معنادار است. براساس شکل فوق، تأثیر ابعاد شناسایی شده مؤثر بر ارزشهای شوارتز در بین شهروندان تهرانی با 99 درصد اطمینان تأیید شد، زیرا آماره t برای تمام مسیرها بیشتر از 2/58 به دست آمد. در جدول زیر نتایج حاصل از آزمون مدل را می‌توان مشاهده کرد.

جدول 1. نتایج آزمون مدل پژوهش

تأیید / رد اثر	t-value	ضرایب استاندارد شده	بررسی فرضیه‌ها
تأیید	3.126	0.474	تأثیر عوامل اقتصادی بر ارزشهای شوارتز
تأیید	4.715	0.622	تأثیر عوامل سیاسی بر ارزشهای شوارتز
تأیید	7.157	0.703	تأثیر عوامل اجتماعی بر ارزشهای شوارتز
تأیید	6.263	0.675	تأثیر عوامل آموزشی بر ارزشهای شوارتز

براساس جدول بالا می‌توان نوع و میزان اثر هر یک از متغیرهای شناسایی شده را بر ارزشهای شوارتز در بین شهروندان تهرانی مشاهده کرد که بر این اساس کلیه عوامل شناسایی شده بر ارزشهای شوارتز در سطح اطمینان 99 درصد معنادار هستند.

جهت بررسی برازش مدل های تحقیق از شاخص GOF استفاده می‌گردد که شاخصی برای بررسی برازش مدل جهت پیش‌بینی متغیرهای درون‌زا می‌باشد. در این تحقیق GOF بزرگتر از 0.36 بدست آمده، نشان از برازش مناسب مدل پژوهش دارد، همچنین کلیه ضرایب مسیرها معنادار بوده و واریانس تبیین شده قابل قبول و همسانی درونی سازه‌ها بالای 0.05 می‌باشد.

2- وضعیت موجود شهروندان تهران از نظر ساختار مدور ارزش‌های شوارتز و عوامل اثرگذار بر آن چگونه است؟ برای اینکه بدانیم وضعیت شهروندان تهران از نظر ساختار مدور ارزش‌های شوارتز و عوامل اثرگذار بر آن به چه میزان است، با توجه به نرمال بودن توزیع داده‌ها و مقیاس فاصله‌ای متغیرها از آزمون t استفاده شد.

در این قسمت با توجه به اینکه مقیاس 5 درجه‌ای است، ارزش عددی برای مقایسه با آماره تی را عدد 3 در نظر گرفتیم. در ادامه فرض صفر و پژوهش برای این سوال آورده شده است:

H_0 : امتیاز میانگین متغیر یا مؤلفه با میانگین فرضی (3) تفاوت معناداری ندارد.

H_1 : امتیاز میانگین متغیر یا مؤلفه با میانگین فرضی (3) تفاوت معناداری دارد.

نتیجه آزمون تی تک نمونه‌ای در جدول زیر آورده شده است.

جدول 2. آزمون تی تک نمونه‌ای به منظور بررسی وضعیت موجود مؤلفه ارزش آزمون = 3

مقدار تی	Sig.	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان 95 درصد از اختلاف	حد پایین	حد بالا	عوامل اقتصادی
10.88	0.000	0.43	0.35	0.51	0.39	ارزش‌های شوارتز
7.02	0.000	0.30	0.22	0.39	0.18	خیرخواهی سنت
2.05	0.041	0.09	0.00	0.18	0.18	همنوایی
15.10	0.000	-0.62	-0.54	-0.70	-0.70	امنیت
6.33	0.000	0.27	0.19	0.35	0.35	قدرت
3.57	0.000	-0.17	-0.08	-0.26	-0.26	موفقیت
6.34	0.000	0.29	0.20	0.38	0.38	برانگیختگی
0.36	0.721	-0.02	-0.07	-0.10	-0.10	لذت طلبی
4.45	0.000	0.19	0.11	0.28	0.28	جهانگرایی
10.44	0.000	-0.44	-0.35	-0.52	-0.52	خوداتکایی
7.89	0.000	-0.31	-0.23	-0.39	-0.39	درآمد
6.34	0.000	-0.24	-0.17	-0.32	-0.32	فاصله طبقاتی
5.65	0.000	0.23	0.15	0.31	0.31	کار و کارآفرینی
4.67	0.000	0.18	0.11	0.26	0.26	تهاجم فرهنگی
6.04	0.000	-0.25	-0.17	-0.33	-0.33	رفتار سیاستمداران
6.83	0.000	0.29	0.21	0.38	0.38	مردم‌سالاری
5.28	0.000	0.24	0.15	0.32	0.32	قوانین و نحوه اجرا
13.01	0.000	-0.54	-0.45	-0.62	-0.62	خانواده و تضاد ارزش‌ها
8.57	0.000	0.36	0.28	0.44	0.44	دین
2.63	0.009	0.11	0.03	0.19	0.19	روابط
2.62	0.009	-0.11	-0.03	-0.19	-0.19	رسانه‌ها
8.26	0.000	0.35	0.26	0.43	0.43	تحصیلات

مطابق با جدول بالا، با توجه به اینکه در مورد تمامی عوامل مؤثر شناسایی شده، سطح معناداری آماره t کمتر از 0.05 شده است، فرض صفر (H_0) رد شده و فرض یک (H_1) در مورد ابعاد پذیرفته می‌شود. بدین معنی که در فاصله اطمینان 95% تفاوت معناداری بین میانگین عوامل شناسایی شده با میانگین فرضی جامعه (3) وجود دارد. مقادیر حد بالا و پایین، فاصله تفاوت اختلاف میانگین متغیرها و ابعاد را نشان می‌دهد که در مورد تمامی ابعاد، مثبت شده است. به عبارت دیگر از دید پاسخ دهندگان، وضعیت متغیرها و ابعاد مورد مطالعه در این سازمان از حد متوسط بیشتر است و در حالت مطلوب قرار دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این تحقیق شناسایی عوامل موثر بر ارزش های شوارتز و بررسی وضعیت موجود در بین شهروندان تهرانی است. به منظور پاسخ به سوال اصلی تحقیق مبنی بر "عوامل موثر بر ارزش های شوارتز و بررسی وضعیت موجود در بین شهروندان تهرانی"، جهت دستیابی به این هدف، اجزا و مولفه های ارزش های شوارتز از طریق مصاحبه با خبرگان شناسایی شد، سپس وضعیت موجود از طریق پیمایش مورد بررسی قرار گرفت. در نهایت نتایج حاصل از تحلیل محتوی مصاحبه ها در بخش کیفی نشان داد که عوامل مؤثر در مدل ارزیابی ارزش های شوارتز نزد شهروندان تهرانی دارای چهار بعد می باشد که عبارتند از ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و آموزشی. تلاش پژوهش حاضر، از چند منظر واجد اهمیت بسیار است؛ از یکسو به شناخت بهتر اندیشمندان به تغییرات ارزشی در جامعه ایرانی و تشریح الگوی نظری پارادایم جدید مبنی بر ارزش های فردی و اجتماعی جهت شناخت درست نیازهای افراد و برنامه ریزی در جهت پیشبرد و ارضا نیازها کمک می‌کند؛ از سوی دیگر به تشریح شکاف موجود در وضعیت ارزش ها و عوامل مؤثر بر آن پرداخته و مولفه های مهم تاثیرگذار بر ارزش های شوارتز را شناسایی می‌کند. علاوه بر اهمیت بالای ارزش های شوارتز، جایگاه جامعه مورد بررسی نیز بر اهمیت پژوهش می‌افزاید؛ پژوهش حاضر بر شهر تهران به مثابه مهم ترین شهر کشور تکیه دارد.

با توجه به نتایج حاصل از پژوهش و شناسایی سازه های مؤثر در ساختار مدور ارزش های شوارتز، پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد. -آموزش های اجتماعی در مدارس بر مبنای خیرخواهی برای هموعان باشد و به گونه ای آموزش های اولیه ارائه گردد که حس خیرخواهی در افراد از همان دوران کودکی پرورش یابد. -توجه بیشتر به سنت ها از طریق افزایش توجه به سنت های پیشینیان و تبلیغ گسترده در خصوص مزایای توجه و حفظ سنت های پیشینیان. -گسترش زیرساخت های حقوقی و اطلاع رسانی گسترده در خصوص مجازات های اجتماعی و هنجارشکنی های اجتماعی به خصوص در حوزه فضای مجازی که نیازمند وضع قوانین و مقررات و معیارهای مجازات مخصوص به خود می باشد.

پیشنهادات: - افزایش اطلاع‌رسانی‌های رسانه‌ای جمعی در خصوص اقدامات امنیتی در کشور و به خصوص عملیات‌های خرابکارانه‌های که خنثی شده‌اند به جهت افزایش حس امنیت در جامعه. - افزایش آموزش‌های اعتماد به نفس و حس‌توانایی در افراد از طرق مختلف به خصوص رسانه‌های جمعی به صورت رایگان که در نهایت منجر به افزایش حس قدرت در شهروندان شود.

منابع

- اکرامی، محمود. (1395)، ارزیابی نظام ارزشی مدیران دانشگاه پیام نور استان تهران، طرح پژوهشی اجرا شده (منتشر نشده).
- تری پانديس، هری .س. (1378)، فرهنگ و رفتار اجتماعی، (ترجمه نصرت فتی)، چاپ اول، تهران: انتشارات رسانش.
- تیموری، رضا. (1397)، «بررسی نظام ارزشی مدیران دبیرستان های شهر اصفهان»، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد.
- چلپی، مسعود؛ (1394)، جامعه شناسی نظم: تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی، تهران، نی، چاپ چهارم، ص 57.
- خاشعی ورنامخواستی، مسعود. (1383)، «بررسی نظام ارزشی دانش آموزان دوره متوسطه شاهین شهر»، شورای تحقیقات سازمان آموزش و پرورش شهرستان اصفهان.
- خلیفه، عبدالطیف محمد. (1378)، بررسی روانشناختی تحول ارزش ها، (ترجمه سیدحسین سیدی) مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی.
- دلخמוש، زهرا. (1392)، «سلسله مراتب ارزشی دانشجویان ایرانی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب»، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد.
- شعاری نژاد، علی اکبر. (1374)، فلسفه آموزش و پرورش، انتشارات: سپهر.
- شیخی، شهرزاد. (1397)، «بررسی رابطه نظام ارزش های معلم و نظام ارزش های دانش آموزان در دوره متوسطه و پیش دانشگاهی شهر شیراز»، دانشگاه شیراز، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- صدرا، علی رضا. (1396)، ارزش های حاکم بر جامعه ایرانی، تهران، مرکز تحقیقات استراتژیک، چاپ سوم، ص 150.
- عبداله زاده، حسن؛ باقر پور، معصومه؛ بوژمهرانی، سمانه و لطفی، محدثه. (1388)، هوش معنوی (مفاهیم، سنجش و کاربردهای آن)، انتشارات: روان سنجی.
- علاقه بند، علی. (1389)، اصول مدیریت آموزشی، تهران: نشر روان.
- فرامرزی، داوود. (1387)، نظریه ساختار مدور ارزش های شوارتز. نامه پژوهش، سال چهارم، شماره 14 و 15.
- کرمی، منصور. (1396)، «بررسی رابطه نظام ارزشی دانشجویان کارشناسی دانشگاه شیراز»، پایان نامه شیراز: دانشگاه شیراز، کارشناسی ارشد.
- لطف آبادی، حسین. (1395)، بررسی وضعیت نگرش جوانان ایرانی به ارزش های حاکم بر جامعه، فصلنامه علمی- پژوهشی، موسسه پژوهشی برنامه ریزی توسعه اجتماعی.
- مجدالدین، اکبر. (1380)، ارزش در جامعه شناسی، آشتیان: دانشگاه آزاد اسلامی، شماره 879.
- نوربالا، احمدعلی؛ روشن، رسول؛ فقیه زاده، سقراط و همکاران. (1394)، «بررسی سلسله مراتب ارزش های دانشجویان دانشگاه شاهد»، دانشور رفتار، دو ماهنامه علمی- پژوهشی، دانشگاه شاهد، سال چهاردهم دوره جدید، شماره 22، (ویژه مقالات روان-شناسی 8)، ص 83-108.

- .Helkma, K, Vutela A, Pohjanheim, E, et al. (2015), moral Reasoning and Values in Medical School, *Personality and social psychology bulletin*,30,3-12.
- Allport, Gordon W. , Philip E . Vernon, and Gardner lindzey (1970) *Study of Values* . Boston :Houghton Mifflin.
- Altintas, F.C. (2014). “A comparative analysis of Turkish and German managers’ Personal Values” *Ankara univesitesi SBF Dergisi*, Vol, 63, No- 4: 65-8.
- Anglim, J, Knowles, E, Dunlop, P, Marty, A, (2017), HEXACO personality and Schwartz’s personal values: A facet-level analysis, *Journal of Research in Personality*, 68 (11), 23-31.
- Bilsky, W., & Hermann, D. (2016). Individual values and delinquency: on considering universals in the content and structure of values. *Psychology, Crime & Law*, 22, 921–944.
- Borg, I, Hermann, D, Bilsky, W, Poge, A, (2019), Do the PVQ and the IRVS scales for personal values support Schwartz’s value circle model or Klages’ value dimensions model?, *validation of measurement instruments* ,45 (7), 50- 64.
- Borg, I., & Bardi, A. (2016). Should ratings of the importance of personal values be centered? *Journal of Research in Personality*, 63, 95–101. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2016.05.011>.
- Borg, I., & Bardi, A. (2016). Should ratings of the importance of personal values be centered? *Journal of Research in Personality*, 63, 95–101.
- Borg, I., Bardi, A., & Schwartz, S. (2017). Does the value circle exist within persons or only across persons? *Journal of Personality*, 85, 151–162. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2016.05.011>.
- Brono, Ieo F.C & Eduardo G.E (2015), *Personal Value and Leadership Effectiveness*. Federal University of Amazonas.
- Kita, I & Sitarzyk, M.J, (2018), Parent's Attitude and Value Crisis in Adolescents, *organization Behavior and Human Decision Processes*, 112(2), 83-98.
- Parks-Leduc, L., Feldman, G., & Bardi, A. (2015). Personality traits and personal values a meta-analysis. *Personality and Social Psychology Review*, 19, 3–29.
- Schmidt, Tim, (2016), Studying Ethical Values of Adolescents in Christian Schools and Normal Schools, *Academy of Management Journal*, Vol. 47, No. 2, pp. 255- 266.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in experimental social psychology*, 25(1), 1-65 .
- Schwartz, S. H. & Bilsky, W. (1987). Toward a universal psychology structure of human values. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 550-562 .
- Schwartz, S. H. & Boehnke, K. (2004). Evaluating the structure of human values with confirmatory factor analysis . *Journal of Research in Personality*, 28, 230-255 .
- Schwartz, S. H. & Knafo, A. (2003). Parenting and Adolescent’s Accuracy in Perceiving Parental Values. *Child Development*, 74 (2), 595-611.
- Schwartz, s. H; Melees, G; Lehmann A; Burgess, S; Hani's; Owens, V; (2001) Extending the cross- cultural Validity of the theory of basic human Value with a different method of measurement *Journal of cross- cultural psychology*, 32, 519, 542.

Identifying the factors affecting Schwartz values and examining the current situation among Tehran citizens

Farahnaz Piroz¹

Mohammad Reza Javadi Yeganeh²

Shahla Kazemipour³

Abstract

Purpose: The aim of this study was to investigate the situation of Tehran citizens in terms of the circular structure of Schwartz values and to present a model for its improvement.

Method: The research method was applied in terms of purpose and mixed in terms of data type. In the qualitative part of the statistical population, there were experts and senior managers of the social deputy of Tehran municipality, the Supreme Council of the Cultural Revolution and the social deputy of NAJA and other agencies involved in the field of social issues. Thirty experts participated in the study, and the study data were saturated. The statistical population in the quantitative section included all citizens aged 20 to 50 years in Tehran. Cochran's formula was used to determine the sample size of the quantitative section. In this regard, 385 people were selected as the research sample. Quantitative sampling was simple and probabilistic random sampling. In this study, library method, semi-structured interview (qualitative section) and researcher-made questionnaire (quantitative section) were used to collect data. In order to evaluate the validity of the questionnaire, face validity, content and structure were used and in order to calculate its reliability, Cronbach's alpha coefficient and combined reliability were used.

Results: The results showed the validity and reliability of the researcher-made questionnaire. Based on the results of the qualitative part, the factors affecting Schwartz values are: political factors, educational factors, economic factors and social factors.

Conclusion: Based on the findings, the results showed that political factors, educational factors, economic factors and social factors have a significant and positive effect on Schwartz values.

Keywords: Schwartz values, benevolence, conflict of values.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

¹ PhD Student in Sociology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

² Professor, Department of Sociology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
(Corresponding Author)

³ Professor, Department of Sociology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran